

EFEKTY ŠTRUKTURÁLNYCH FONDOV EÚ

Inovatívne firmy ponúkajú lepšiu prácu

Podpora využívania výsledkov výskumu a vývoja pomáha slovenským podnikom výrazne nad rámec konkurencieschopných produktov

Slovenská podniková sféra prešla za posledných dvadsať rokov veľkým prerodom. V súčasnom biznise však iba ťažko uspejú firmy, ktoré zstanú v úsilí stále zlepšovať svoje podnikanie a aj svoje produkty. Mnoho slovenských podnikov však stále trpí podkapitalizáciou. Keď sa k tomu pridávajú dosahy nie práve prajných čias ekonomiky, je jasné, že najmä pre malé a stredné firmy môžu byť peniaze zvonku na zlepšenie fungovania významným spôsobom, ako získať či posilniť komparatívnu výhodu. S týmto zámerom rozbehlo Ministerstvo hospodárstva SR – ako riadiaci orgán – Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (OP KaHR). Ide v podstate o jediný operačný program, v ktorom môžu nenávratný finančný príspevok prijímať priamo firmy, najmä malé a stredné podniky. Jedno z opatrení – 1.1 Inovácie a technologické transfery priamo zvyšuje konkurencieschopnosť cez prístup k moderným technológiám. A firmy ho rady využívajú. Opatrenie s číslom 1.3 je zasa určené na podporu vlastných inovácií v podnikoch a posilňovanie podnikového výskumu a vývoja.

Užitočné spomienky

Napriek značnému rozvoju slovenskej podnikovej sféry je oblasť inovácií tou, v ktorej má priemysel azda najvýraznejšie rezervy. V minulosti boli pritom mnohé podniky v rozličných odvetviach známe silnou vývojovou základňou, ktorú ešte posilňovala intenzívna spolupráca s vysokými školami. Po rozsiahlej transformácii podnikovej sféry, ktorú do značnej miery cha-

rakterizovali aj zmeny vlastníckych pomerov a manažérov, sa však výskumno-vývojové väzby prerušili. Kým si firmy zvykali na fungovanie v kapitalistickom biznise, na ich obnovenie nemali čas ani peniaze. Obzvlášť v situácii, keď sa k pomerne nízkej inovačnej schopnosti pridáva nie práve výstavné fungujúci vysokoškolský výskum. A najmä, ešte slabšie funguje málo efektívny prenos inovatívnych poznatkov do aplikačnej praxe. Situáciu na Slovensku všeobecne charakterizuje nedostatočná podpora výskumu, vývoja a inovácií.

O to viac privítali podnikatelia iniciatívu Ministerstva hospodárstva SR pomôcť im v tejto dôležitej oblasti jedným z opatrení OP KaHR. Cieľom podpory je v rámci neho ďalej rozvíjať konkurencieschopný a efektívne vyrábajúci potenciál priemyselnej výroby a tak prispievať k zvyšovaniu ekonomickej výkonnosti Slovenska.

Viac než slová zvyknú vo firemnom svete hovoriť čísla. Inak to nie je ani pri distribúcii peňazí zo štrukturálnych fondov Európskej únie. Ku koncu februára vyčerpali podniky v rámci opatrenia 1.1 Inovácie a technologické transfery spolu vyše 122,4 milióna eur. Z tejto sumy predstavovalo viac než 104 miliónov dotáciu zo štrukturálnych fondov EÚ a takmer 18,4 milióna eur prispelo zo slovenského štátneho rozpočtu Ministerstvo hospodárstva SR. Opatrenie na podporu inovácií a technologických transferov tak dosahuje priebežne najvyššiu mieru využitia prostriedkov v celom operačnom programe. K prijímateľom už zamierilo solidných vyše 42 percent celkovej sumy, vy-

členenej na opatrenie 1.1 v rámci programovacieho obdobia na roky 2007 až 2013, ktoré podporili vyše 400 projektov.

Náročnejší je postup v opatrení 1.3, kde sa doteraz realizujú dva tucty projektov, avšak s vyššou pridanou hodnotou. Pohľad do budúcnosti podnikového výskumu a vývoja je tiež optimistický. Kým v rámci bývalého Sektorového operačného programu Priemysel a služby sa na analogické opatrenie vynaložili približne 2 mil. eur, v súčasnosti je v rámci OP KaHR zmluvne viazaných už vyše 20 mil. eur a záujem presahuje 100 mil. eur.

Kolieska zapadajú

V situácii, keď na strane štátnych organizácií ani v podnikovej sfére nie je peňazí na vývoj nazvyš, nastupuje dôsledné sústredenie zdrojov a úsilia na prioritné oblasti. Teda také, v ktorých už existuje dostatočná kapacita vo výskume a vývoji nových poznatkov a inovácií a ktoré na druhej strane núkajú najväčší potenciál na ich využitie v praxi. Priamym cieľom inovačného opatrenia je zvýšiť konkurencieschopnosť podnikov zavádzaním vyspelých technológií a vytvorením prostredia na zvyšovanie ich inovačného potenciálu.

Prešovská spoločnosť Spinea vyrába ložiskové reduktory, ktoré sa montujú do robotov a automatizovaných liniek. Produkt podobný tomuto majú v ponuke iba štyri firmy na svete. Silnú pozíciu si spoločnosť vybudovala vďaka tomu, že dokázala vyvinúť unikátny celosvetovo patentovaný produkt. Vynález prešovských konštruktérov Bartolomeja Janeka a Tibora Fecka síce vznikol „v garáži“, no mal lepšie parametre než konkurenčné, najmä japonské prístroje. Jednoducho povedané, ložiskový reduktor znižuje vstupné otáčky motora na uzloch prístroja, napríklad ramena robota na montážnej linke. No vymyslieť a skonštruovať unikátny produkt bola iba polovica práce. Niekoľko rokov trvalo, kým firma zvládla jeho sériovú výrobu.

Firmy, ako je Spinea, si udržiavajú

Čo môže firma vrátiť

Kroky do budúcnosti

Aj keď podpora inovačnej schopnosti firiem s využitím európskych peňazí má za cieľ najmä zvýšiť konkurencieschopnosť podnikov, ponúka zaujímavé pozitívne sieťové dosahy. Napríklad rozvoj spolupráce firemného sektora s vysokými školami a výskumnými organizáciami. Doterajší začarovaný kruh nedostatočne fungujúceho univerzitného výskumu, ktorý limituje spoluprácu s firmami a tým aj prenos inovatívnych poznatkov do praxe a na konci aj chuť podnikov spolupracovať, by sa mohlo podať zvrátiť.

Ide to už cez zvýšenie angažovanosti aj malých a stredných podnikov na výskume a inováciách. Mimoriadne pozitívne výsledky môže podpora vývojového projektu priniesť vo firme, ktorá má prirodzene blízko nielen k inováciám, ale aj k sieťovej spolupráci. Trenčiansky Bost SK je typický predstaviteľ takéhoto firemného „žánru“. Svoj vývoj neutlmil dokonca ani v časoch nedávnej krízy, aj keď ju – ako väčšina strojárskych firiem – intenzívne cítil. Začať s vývojom vysokoproduktívneho robotizovaného obrábacieho centra bol od Bostu krok v ústrety budúcnosti. Zapájať do základne strojárkej výroby – obrábania kovov – bezobslužné robotizované zariadenia je príprava odvetvia na konkurenčný boj, ktorý nemožno navždy zvädzať cez lacnejšiu pracovnú silu. Výsledkom vývojového snaženia a zapojenia jeho výsledkov má byť robotizovaný obrábací stroj s vysokou produktivitou a navyše aj so spätnou kontrolou kvality produkcie. To znamená, že ak firma získa na vývoj takéhoto zariadenia viac než 1,099 milióna eur, ponúka jej to možnosť posilniť si pozíciu medzi vývojovými výrobcami. A zaujímavý neopozeraný produkt je pre slovenské firmy v strojárstve šanca nájsť exkluzívne vývozné produkty, akých sa nenaskytne veľa.

Rozvojové plány Bostu však siahajú ďalej. Firma dlhodobo rozvíja aj spoluprácu s Trenčianskou univerzitou Alexandra Dubčeka. Vychádza z idey takzvaného vedomostného trojuholníka, teda vzdelávania, výskumu a inovácií. Ten prináša prospech z inovačnej firmy, ktorá cielene vyhľadáva schopných absolventov vysokej školy. Aj takých, ktorí si na jej zariadeniach pripravujú vlastné vedecké práce, čo podporuje spoločné riešenie technologických výziev z praxe. Rovnako jasny je aj význam konkurencieschopnej domácej, dokonca rodinnej firmy, odhodlanej rozvíjať vo vlastnom vývoji poznatky z pôvodného slovenského výskumu.

Čerpanie prostriedkov v rámci opatrenia

Opatrenie 1.3 – Podpora inovačných aktivít v podnikoch

(stav k 29. 2. 2012, €)

	Alokácia	Čerpanie	%
Oprávnené čerpanie	109 576 471	36 313 878,35	33,14%

PRAMEN: Ministerstvo hospodárstva SR

svoju pozíciu na konkurenčných trhoch najmä vďaka tomu, že svoj vývoj nikdy nezastavia. Tlačiť sa na silnejšie pozície na trhu môže byť pre ne spôsob, ako rásť, no zároveň aj podmienka, ako prežiť. To ide najlepšie s novými produktmi. A o tom, že finančná asistancia pri výskume a vývoji nového radu špeciálnych prevodoviek konkurencieschopnosť firmy zvýši, niet pochyb. Oficiálny názov projektu „ložiskových reduktorov pre nízkomomentové

a presné aktuátory a pohony mobilných a manipulačných platforiem“, na ktorý Spinea získala nenávratný príspevok 775 639 eur, znie až hrozivo technicky. No jeho cieľ pochopí každý podnikateľ. Firme má pomôcť zlepšiť technické procesy od vývoja, aplikačných štúdií až po zefektívnenie inovačného cyklu. V konečnom dôsledku by malo byť efektom zvýšenie výroby dôležitej produktovej skupiny a posilnenie pozície v segmente servisnej, robotickej, auto-

matizačnej techniky a monitorovacích systémov.

Čo sa týka samotnej Spiney, je typickým príkladom firmy, ktorá potrebuje na výrobu produktov s vysokou priadnou hodnotou zapájať do výroby nielen najnovšie poznatky z vývoja, ale aj vysokokvalifikovaných pracovníkov. Čo plní cieľ zabezpečiť podnikom udržateľnú konkurencieschopnosť a ekonomike kvalitné pracovné miesta priam učebnicovo.